

In eigen naam

De herkomst van veel eponiemen is in een oubliëtte terechtgekomen. Nochtans zijn vele ervan geen fremdkörper in ons dagelijks taalgebruik. De aficionado's van het culinaire worden op dit vlak verwend: denken we maar een reine-claude of een kant-en-klare tompoes. Zolang er zich maar geen beyoncévlieg op neervlijt! Dan toch liever een spécialité als de cajunkeuken of een chateaubriand met stroganoffsaus. En dat allemaal in tijden van mcdonaldisering zum Kotzen waarin er gesonjabakkerd wordt of waar men naarstig aan het wiiën is om af te vallen!

En nu een typisch Vlaams woord om geen babylonische spraakverwarring te veroorzaken en te vermijden dat onze noorderburen bevoordeeld worden: bij ons in Gent heeft het amsterdammertje zijn tegenhanger in het gilberke. Nee, echt geen Belgenmop.

Veel woorden uit Rusland hebben een pejoratieve bijklank, denken we maar aan een kalasnikov en molotovcocktail. Mogelijke oorzaken: het koudeoorlogsdenken en de antipropaganda in Pathécinema's destijds. Ook misschien het uitgavenpatroon op ballistiek gebied zoals elk jaar door annalisten bijgehouden toentertijd. Alles wat niet in de regimepers stond, werd beschouwd als een paskwil, een vorm van anti-etatisme tegen Vadertje Staat of een samenzwering van quislings en iezegrims. De ex-ossi's zullen daar echter wel anders over denken. De huidige politieke situatie aldaar met die gribus van likmevestje lijkt trouwens niet meteen voor een dé clic te zullen zorgen. Je mag als dissident al blij zijn dat je niet vergiftigd wordt met polonium of een ander rattenkruit waar geen orvietaan tegen opgewassen is.

Maar wie goeddoet, ook goed ontmoet, zeker in de kunsten: stendhalsyndroom, petrarkisme en jeroenboschachtig. De dame naar wie de tantebetjestijl genoemd is, kon dan weer niet goed schrijven, hoewel ze zeker geen dé géné rée was.

Veel syndromen met een eigenaam lijken uitgevonden te zijn door een practical-joker. Eerder dan bij pijnlijke fijten bijvoorbeeld waarvan je het einde met sterkwerkende middelen verbeidt, gaat het over alom bekende psychische aandoeningen zoals het syndroom van Münchhausen by proxy en het syndroom van Gilles de la Tourette. Het korsakovsyndroom is dan weer bekend bij menige liefhebber van Bordeauxs wijnen en Bacchusfeesten.

Uit een Bijbelse context kennen we het káinsteken om iemands fieselemie aan te duiden. Ook wie in de sportwereld speurt, zal niet onverrichter zake komen: cruijffiaans voor sibillijnse orakeltaal en merckxiaans wordt nu evengoed in de kranten gebuzd bij een ruime overwinning van een Eritreeër op de lange afstand. En kennen hooligans die tekeergaan met rekwisieten als bats, zonder overigens ooit gebaseballt te hebben, de oorsprong van hun geuzennaam? Waarschijnlijk hebben ze het te druk tijdens het bekijken van een scrimmage of panna's op het voetbalveld.

Dan blijf je beter vereeuwigd in de Queen Annestijl of als jakobakannetje. Laat ik nu ophouden: met deze inventaris van eponiemen wil ik geen Ig Nobelprijskandidaat worden of mij aan Opperlandse linguïstiek bezondigen. Ammehoela!